

CUPRINS

Capitolul I

INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE..... 17

1. Sintagma bunăstare socială. Statul bunăstării. Modele de stat al bunăstării/modele de politici sociale	17
2. Securitatea socială și riscurile sociale	24
3. Securitatea socială în reglementările internaționale și europene.....	25
4. Definiția și obiectul dreptului securității sociale	30
4.1. Definirea noțiunii.....	30
4.2. Obiectul de reglementare	32
4.2.1. Raporturile juridice de asigurări sociale	32
4.2.2. Raporturile juridice de asistență socială	33
5. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale.....	36
5.1. Principiile dreptului securității sociale	36
5.2. Izvoarele dreptului securității sociale	38
Activități pentru seminar:	40
I. Studiu de caz	40
II. Întrebări	41
III. Exercițiu de identificare a raportului juridic (asigurări sociale vs. asistență socială)	41
IV. Test grilă	41

Capitolul II

SISTEMUL DE ASIGURARE PENTRU PENSII 44

A. Sistemului public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.....	47
A.1. Sistemului public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Aspecte introductive.....	47
1. Principii ale sistemului public de pensii	47
2. Semnificația termenilor și expresiilor specifice sistemului public de pensii	48
3. Categoriile de persoanele asigurate (Asigurații)	52
4. Contractul de asigurare socială.....	53
5. Declarația de asigurare	54

6. Stagiul de cotizare	56
6.1. Definiție	56
6.2. Transferul drepturilor și prestațiilor de asigurări sociale	57
6.3. Calculul stagiului de cotizare	57
6.4. Perioade asimilate stagiului de cotizare	58
6.5. Evidența stagiului de cotizare	59
7. Contribuabilii și contribuția de asigurări sociale.....	59
7.1. Contribuabilii	59
7.2. Contribuția de asigurări sociale.....	59
7.2.1. Modalitatea de stabilire a contribuției de asigurări sociale.....	59
7.2.2. Sarcina suportării contribuției de asigurări sociale.....	60
8. Prestațiile de asigurări sociale	63
9. Bugetul asigurărilor sociale de stat.....	64
9.1. Conținutul bugetului asigurărilor sociale de stat.....	64
9.2. Fondul de rezervă.....	64
A.2. Categoriile de pensii reglementate de lege	65
I. Noțiunea, categoriile de pensii și principiile dreptului la pensie	65
II. Pensia pentru limită de vârstă	68
1. Condiții privind vârsta standard și stagiul de cotizare	68
2. Cazuri de reducere a vârstelor de pensionare.....	68
III. Pensia anticipată	71
1. Beneficiari	71
2. Cuantumul pensiei anticipate	72
3. Trecerea la pensia pentru limită de vârstă.....	72
IV. Pensia de invaliditate.....	72
1. Beneficiari ai pensiei de invaliditate	72
2. Condiții cumulative pentru obținerea pensiei de invaliditate.....	73
3. Gradul de invaliditate.....	73
4. Stabilirea pensiei – stagiul potențial	74
5. Indemnizația de însoțitor.....	74
6. Revizuirea medicală.....	75
7. Modificarea și încetarea dreptului la pensie de invaliditate	75
8. Cumulul pensiei cu salariul	76
V. Pensia de urmaș	77
1. Beneficiari	77
2. Baza de calcul a pensiei	78
3. Cuantumul pensiei de urmaș	78

4. Dreptul de opțiune al soțului supraviețuitor.....	78
5. Orfanii de ambii părinți și copiii invalizi de gradul I și II.....	78
VI. Calculul pensiilor	79
VII. Stabilirea și plata pensiilor.....	81
1. Stabilirea dreptului la pensie.....	81
2. Plata pensiei	83
3. Încetarea plății pensiei.....	84
4. Suspendarea plății pensiei	85
5. Reluarea plății pensiei, drepturi și obligații ale pensionarilor.....	87
A.3. Alte drepturi de asigurări sociale	88
1. Tratatamentul balnear.....	88
2. Ajutorul de deces.....	89
A.4. Răspunderea juridică.....	90
A.5. Jurisdicția asigurărilor sociale.....	91
B. Sistemul fondurilor de pensii administrate privat	93
1. Constituirea și autorizarea fondului de pensii administrat privat	94
2. Participanții și contribuțiile.....	95
3. Administratorul fondului de pensii	98
4. Depozitarul fondului de pensii.....	98
5. Supravegherea specială și administrarea specială.....	99
6. Pensia privată.....	101
7. Garanțiile sistemului de pensii administrat privat	101
8. Răspunderea juridică.....	102
C. Sistemul pensiilor facultative	104
1. Constituirea și autorizarea fondului de pensii facultative.....	104
2. Participanții și contribuțiile.....	105
3. Administratorul fondului de pensii facultative	107
4. Interdicții.....	108
5. Depozitarul activelor.....	109
6. Supravegherea specială și administrarea specială.....	109
7. Plata pensiilor	111
8. Garanțiile sistemului de pensii facultative.....	112
9. Răspunderea juridică.....	113
Activități pentru seminar:	114
I. Studiu de caz	114
II. Întrebări	114
III. Exercițiu de identificare a categoriei de pensie.....	115
IV. Test grilă	115

Capitolul III

SISTEMUL ASIGURĂRILOR PENTRU ȘOMAJ ȘI MĂSURI PENTRU

STIMULAREA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ 118

I. Sistemul asigurărilor pentru șomaj	118
1. Considerații introductive.....	118
2. Obiectivele măsurilor prevăzute de Legea nr. 76/2002	120
3. Termeni și expresii utilizate.....	121
4. Beneficiarii asigurărilor de șomaj.....	124
5. Categori de persoane asigurate	126
6. Bugetul asigurărilor pentru șomaj.....	130
7. Contribuția la bugetul asigurărilor de șomaj.....	133
8. Categori de prestații. Indemnizația de șomaj, măsură pasivă	134
8.1. Definire.....	134
8.2. Condiții de acordare	134
8.3. Stagiul de cotizare. Transferul drepturilor cuvenite în sistemul asigurărilor de șomaj din România în alte țări	136
9. Durata de acordare a indemnizației de șomaj	138
9.1. Șomerii	138
9.2. Persoanele asimilate șomerilor	138
10. Cuanumul indemnizației de șomaj.....	138
10.1. Șomerii	138
10.2. Persoane asimilate șomerilor.....	139
11. Momentul nașterii dreptului la indemnizația de șomaj.....	139
12. Obligații ale beneficiarilor indemnizației de șomaj	140
13. Încetarea plății indemnizației de șomaj	142
14. Suspendarea plății indemnizației de șomaj	144
II. Măsuri active pentru stimularea ocupării forței de muncă	146
1. Măsuri oferite solicitanților de locuri de muncă în vederea creșterii șanselor de ocupare a unui loc de muncă	146
2. Măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă adresate angajatorilor	155
3. Promovarea participării pe piața muncii a tinerilor cu risc de marginalizare socială.....	162
Activități pentru seminar:	166
I. Studiu de caz	166
II. Întrebări	166
III. Exercițiu de identificare a măsurii aplicabile	167
IV. Test grilă	167

Capitolul IV**ASIGURAREA PENTRU ACCIDENTE DE MUNCĂ ȘI BOLI**

PROFESIONALE	170
1. Noțiuni introductive	170
2. Principiile sistemului de asigurări pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	170
3. Obiectivele asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale	171
4. Raporturile de asigurare și riscurile asigurate	171
5. Persoanele asigurate (Asigurații).....	174
6. Asigurătorul.....	176
7. Contribuția de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale	176
8. Prestații și servicii de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	177
8.1. Prestații și servicii pentru investigare, diagnosticare medicală, reabilitare medicală și recuperarea capacității de muncă	178
8.2. Prestații și servicii pentru reabilitare și reconversie profesională.....	180
8.3. Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă.....	181
8.4. Indemnizația pentru trecere temporară în alt loc de muncă și indemnizația pentru reducerea timpului de muncă.....	182
8.5. Compensații pentru atingerea integrității.....	182
8.6. Despăgubiri în caz de deces.....	183
8.7. Rambursări cheltuieli.....	183
9. Comunicarea și constatarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.....	183
9.1. Comunicarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale	183
9.2. Constatarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.....	184
10. Prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale	184
11. Organizarea sistemului de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	186
12. Răspunderea juridică	187
12.1. Răspunderea civilă.....	187
12.2. Răspunderea penală	188
12.3. Răspunderea contravențională	188
13. Jurisdicția asigurărilor pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	189
Activități pentru seminar	190
I. Studiu de caz	190
II. Întrebări	190
III. Exercițiu de identificare a caracterului de muncă al evenimentului.....	190
IV. Test grilă	191

Capitolul V

ASIGURĂRILE SOCIALE DE SĂNĂTATE	194
1. Noțiune și reglementare.....	194
2. Principiile asigurărilor sociale de sănătate	195
3. Asigurații sistemului asigurărilor sociale de sănătate	195
3.1. Persoanele care beneficiază de asigurare fără plata contribuției	196
3.2. Persoanele care nu se regăsesc printre categoriile de mai sus	199
4. Contribuțiile și cota de contribuție la sistemul asigurărilor sociale de sănătate.....	199
4.1. Contribuția persoanelor care au obligația plății contribuției direct (cota de 10%)	200
4.2. Contribuția persoanei asigurate cu plata contribuției din alte surse	201
5. Asigurările voluntare de sănătate	202
Activități pentru seminar	205
I. Studiu de caz	205
II. Întrebări	205
III. Exercițiu de identificare	205
IV. Test grilă	205

Capitolul VI

CONCEDIILE ȘI INDEMNIZAȚIILE DE ASIGURĂRI SOCIALE DE SĂNĂTATE	208
1. Considerații generale.....	208
1.1. Tipuri de beneficii.....	208
1.2. Asigurații (persoanele asigurate pentru concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate în sistemul de asigurări sociale de sănătate).....	209
1.3. Cota de contribuție pentru concedii și indemnizații	210
1.4. Baza lunară de calcul a contribuției	212
1.5. Stagiul de cotizare.....	212
1.6. Baza de calcul a indemnizațiilor.....	213
2. Concediile medicale și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate	214
2.1. Concediul și indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă....	214
2.1.1. Accepțiune.....	214
2.1.2. Cine suportă indemnizația pentru incapacitate temporară?	215
2.1.3. Durata de acordare.....	216
2.1.4. Asigurații a căror incapacitate temporară de muncă a survenit în timpul concediului de odihnă sau al concediului fără plată.....	217

2.1.5. Cuantumul indemnizației.....	217
2.2. Concediile și indemnizațiile pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă	217
2.2.1. Indemnizația pentru reducerea timpului de muncă.....	218
2.2.2 Concediul și indemnizația pentru carantină.....	218
2.2.3. Tratament balnear și de recuperare a capacității de muncă	218
2.3. Concediul și indemnizația de maternitate	219
2.4. Concediul și indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav	221
2.5. Concediul de risc maternal	222
2.6. Concediul și indemnizația pentru creșterea copilului	223
2.6.1. Tipuri de concedii reglementate de OUG nr. 111/2010	223
2.6.2. Obligația angajatorului de a aproba concediul pentru creșterea copilului	224
2.6.3. Stagiul de cotizare	225
2.6.4. Indemnizația lunară	227
2.6.5. Stimulentul de inserție	230
2.6.6. Condiții pentru acordarea concediului și a indemnizației pentru creșterea copilului.....	232
2.6.7. Stabilirea drepturilor reprezentând indemnizații și stimulent de inserție	232
2.6.8. Încetarea plății indemnizațiilor și stimulentului de inserție.....	234
2.6.9. Suspendarea plății indemnizațiilor și a stimulentului de inserție.....	234
2.6.10. Copilul cu handicap	235
2.7. Plata indemnizațiilor de asigurări sociale de sănătate.....	239
Activități pentru seminar:	241
I. Studiu de caz	241
II. Întrebări	242
III. Exercițiu de identificare	242
IV. Test grilă	242

Capitolul VII

SISTEMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ	245
1. Considerații generale privind sistemul național de asistență socială.....	245
2. Sistemul de beneficii de asistență socială.....	250
2.1. Definiție	250
2.2. Clasificarea beneficiilor sociale	250
2.3. Categoriile de beneficii de asistență socială	252

2.4. Quantumul beneficiilor de asistență socială.....	254
2.5. Administrația beneficiilor de asistență socială	254
2.6. Finanțarea beneficiilor de asistență socială.....	254
2.7. Acordarea beneficiilor de asistență socială.....	255
2.8. Plata beneficiilor sociale	256
2.9. Încetarea dreptului la beneficii sociale	256
3. Sistemul de servicii sociale	256
3.1. Definirea serviciilor sociale	256
3.2. Trăsături caracteristice serviciilor sociale.....	256
3.3. Beneficiarii serviciilor sociale	257
3.4. Clasificarea serviciilor sociale	257
3.5. Organizarea și administrarea serviciilor sociale	258
3.6. Furnizorii de servicii sociale	259
3.7. Finanțarea asistenței sociale.....	261
3.8. Acordarea serviciilor sociale	263
4. Măsuri integrate de asistență socială	265
4.1. Prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială	265
4.2. Asistența socială a copilului și familiei	270
4.3. Asistența socială a persoanelor cu nevoi speciale.....	275
4.4. Asistența socială a persoanelor vârstnice.....	278
5. Construcția instituțională a sistemului național de asistență socială	281
5.1. Nivelul central.....	282
5.1.1. Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale.....	282
5.1.2. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială.....	282
5.1.3. Observatorul social Național	285
5.1.4. Institutul Național de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă și structurile sale teritoriale de expertiză medicală.....	285
5.2. Organisme la nivelul local	285
6. Personalul din sistemul de asistență socială	286
7. Jurisdicția în materia beneficiilor și serviciilor de asistență socială.....	288
Activități pentru seminar	289
I. Studiu de caz	289
II. Întrebări	289
III. Exercițiu	290
IV. Test grilă	290

Capitolul VIII**BENEFICII ȘI SERVICII DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ PENTRU****SUSȚINEREA COPILULUI ȘI FAMILIEI.....293**

1. Alocația de stat pentru copii.....	293
1.1. Considerații generale	293
1.2. Beneficiari.....	294
1.3. Quantumul alocației de stat pentru copii.....	294
1.4. Titularul și beneficiarul dreptului la alocație de stat pentru copii	295
1.5. Stabilirea și acordarea dreptului la alocație de stat pentru copii.....	296
1.6. Obligațiile beneficiarilor.....	297
2. Măsuri de protecție a copilului lipsit de ocrotire părintească.....	298
2.1. Considerații generale privind asistența maternală, măsură de protecție a drepturilor copilului.....	299
2.2. Condițiile pentru a fi atestat ca asistent maternal	300
2.3. Cererea și procedura de evaluare a candidatului la atestare	302
2.4. Eliberarea, avizarea, retragerea și suspendarea atestatului de asistent maternal	304
2.5. Contractul individual de muncă al asistentului maternal.....	305
2.6. Drepturile și obligațiile asistentului maternal.....	306
2.6.1. Drepturile asistentului maternal.....	306
2.6.2. Obligațiile asistentului maternal cu privire la copiii primiți în plasament	307
3. Legea nr. 272 din 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului	308
4. Venitul minim de incluziune (ajutorul pentru familia cu copii).....	313
4.1. Considerații generale	313
4.2. Beneficiarii ajutorului pentru familia cu copii.....	314
4.3. Condiții pentru acordarea ajutorului pentru familia cu copii.....	316
4.4. Quantumul ajutorului pentru familia cu copii.....	317
4.5. Stabilirea dreptului și plata ajutorului pentru familia cu copii	318
4.6. Obligațiile titularului/beneficiarilor.....	321
4.7. Suspendarea și încetarea dreptului la ajutorul pentru familia cu copii.....	322
4.8. Fondurile pentru plata venitului minim de incluziune.....	323
Activități pentru seminar	323
I. Studiu de caz	323
II. Întrebări	324
III. Exercițiu	324
IV. Test grilă	324

Capitolul IX

AJUTORUL DE INCLUZIUNE.....	327
1. Considerații generale privind ajutorul de incluziune.....	327
2. Beneficiarii ajutorului de incluziune	328
3. Condiții pentru acordarea ajutorului de incluziune. Stabilirea cuanțumului.....	330
4. Stabilirea dreptului și plata ajutorului de incluziune.....	332
5. Obligațiile beneficiarilor ajutorului de incluziune	334
6. Suspendarea acordării ajutorului de incluziune.....	338
7. Încetarea plății ajutorului de incluziune	339
8. Dreptul la asigurări sociale de sănătate	340
9. Ajutoarele de urgență	341
Activități pentru seminar	342
I. Studiu de caz	342

Capitolul X

PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR PERSOANELOR CU HANDICAP	346
1. Considerații generale privind noțiunea de persoană cu handicap și protecția persoanelor cu handicap.....	346
2. Principii legale privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap	348
3. Servicii și beneficii sociale acordate persoanelor cu handicap	350
3.1. Servicii sociale acordate persoanelor cu handicap.....	350
3.1.1. Asistentul personal	351
3.1.2. Asistentul personal profesionist.....	355
3.1.3. Centre pentru persoanele cu handicap	357
3.2. Beneficii sociale pentru persoanele cu handicap	360
4. Încadrarea în grad de handicap.....	362
Activități pentru seminar	362
I. Studiu de caz	362

Capitolul XI

ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE	366
1. Considerații generale privind asistența socială a persoanelor vârstnice.....	366
2. Dreptul la asistență socială al persoanelor vârstnice	367
3. Servicii și beneficii sociale.....	368

3.1. Evaluarea situației persoanelor vârstnice care necesită asistență socială.....	368
3.2. Servicii comunitare pentru persoanelor vârstnice.....	369
3.2.1. Serviciile comunitare asigurate persoanelor vârstnice la domiciliu sunt (art.8):.....	370
3.2.2. Serviciile comunitare în cămine	372
4. Finanțarea asistenței sociale pentru persoanele vârstnice	374
4.1. Finanțarea din fonduri bugetare	374
4.2. Contribuția persoanelor vârstnice sau a susținătorilor legali ai acestora.....	375
5. Procedura de stabilire, suspendare și încetare a drepturilor de asistență socială pentru persoanele vârstnice.....	377
Activități pentru seminar	379
I. Studiu de caz	379
II. Întrebări	380
III. Exercițiu	380
IV. Test grilă	381
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	385

Capitolul I

INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

1. Sintagma bunăstare socială. Statul bunăstării. Modele de stat al bunăstării/modele de politici sociale

Bunăstarea socială. Statul bunăstării

- ✓ Cuvântul „bunăstare” (în limba engleză *welfare*) se referă atât la starea unei persoane, pe care o caracterizează cât și la condițiile materiale și sociale ale acestei bunăstări.
- ✓ Astfel, Pierson (1991,1998) distingea *trei tipuri de bunăstare* și anume¹:
 - bunăstarea socială (“social welfare”), care în sens larg, se referea la furnizarea sau primirea colectivă a bunăstării;
 - bunăstarea economică (“economic welfare”), care descrie acele forme ale bunăstării care se asigură prin mecanismele pieței și ale economiei oficiale;
 - bunăstarea de stat (“state welfare”), sintagmă care se referă tocmai la *asigurarea bunăstării sociale prin intermediul statului*.
- ✓ Deși ambiguitatea termenului a determinat literatura de specialitate să propună renunțarea la acest concept, totuși în momentul actual este acceptat faptul că expresia *stat al bunăstării* desemnează statul capitalist, în special cel occidental, de după cel de-al doilea război mondial, care s-a constituit într-o modalitate specifică de guvernare, pe baza consensului social prin îmbinarea eficienței sistemului economiei de piață cu solidaritatea socială și umanismul politicilor sociale redistributive².
- ✓ De asemenea, într-o altă accepțiune, conceptul de stat al bunăstării desemnează „o instituție socială care produce, organizează, distribuie și reglementează bunurile și serviciile și este răspunzător pentru oferirea oamenilor atât a unor bunuri stabilite de comun acord, cât și servicii

¹ Apud Preda, M., *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, București, 2002, pp.16-17;

² *Idem*, p.18;

pentru a proteja familiile și indivizii împotriva contingentelor sociale și pentru a stabili mediul socio-economic”³.

- ✓ **Rețeaua de securitate socială („safety net”) (sistemul de protecție socială)** este formată de stat, împreună cu celelalte instituții “producătoare” de bunăstare individuală: sistemul pieței, familia și instituțiile non-profit, precum biserica, asociațiile profesionale și organizațiile caritabile, fiind guvernată de principiul subsidiarității și având ca și obiectiv satisfacerea cel puțin a nevoilor minimale ale fiecărui cetățean.
- ✓ **Principiul subsidiarității** ce caracterizează sistemul de protecție socială presupune atât complementaritatea măsurilor de protecție socială între piață, familie, comunitate, instituțiile comunitare (caritabile), statul (și eventual instituțiile internaționale) cât și coerența și complementaritatea dintre instituțiile statului pe axa central – local, în procesul de furnizare a serviciilor sociale. În consecință, intervenția statului se realizează în sensul preluării tuturor sarcinilor de protecție, neîndeplinite sau îndeplinite nesatisfăcător, de către celelalte instituții. Rolul său în această diviziune a subsidiarității este tocmai acela de a-i prelua, ca o ultimă plasă de siguranță (safety net) pe cei care „scapă” plaselor de protecție ale celorlalte instituții. Ca urmare, toți indivizii din toate segmentele sociale vor beneficia de protecție și vor fi ajutați să atingă, în virtutea drepturilor lor cetățenești, cel puțin un nivel minim de satisfacere a nevoilor.
- ✓ **Mecanismele de realizare a bunăstării sociale** pot fi **directe**, acestea decurgând din funcționarea pieței (mecanisme de alocare a resurselor și veniturilor din muncă – salarii, bonusuri, premii) și **redistributive (transferurile)**. **Sursele bunăstării** pot fi: **persoana umană însăși**, care își procură cele necesare traiului; **familia și grupul de sprijin** al unei persoane, prin suportul intra și intergenerațional oferit membrilor grupului; **pieța**, prin alocarea resurselor și a veniturilor rezultate din participarea actorului social pe piața muncii și competiția pe care o creează, ce reprezintă un factor motivator al performanței; **statul**, prin **intermediul politicilor sociale** pe care le formulează și implementează, în special **prin asigurările sociale și asistența socială**; **societatea civilă**, prin comunitate, organizații voluntare, organizații non-profit, Biserică. La toate acestea ar mai trebui adăugate **organizațiile internaționale** care nu acționează direct asupra bunăstării individuale sau colective, ci intervin indirect, prin intermediul pieței sau statului.

³ Căce, S., *Statul bunăstării – evoluții și tendințe*, Editura Expert, București, 2004, p.40;

- ✓ Producerea și realizarea bunăstării sociale prin intermediul pieței prezintă o serie de limite, deoarece într-o economie capitalistă bunurile publice tind să fie produse într-o proporție insuficientă. Astfel, în mod obiectiv, în orice societate, o parte din membri nu pot ocupa, din diferite motive, poziții competiționale pe piața muncii, existând tendința de a fi excluși sau marginalizați social. ***Din acest motiv este necesară acțiunea statului, prin intermediul unor acțiuni corective, care să susțină indivizii și grupurile aflate în dificultate.***
- ✓ Pentru asigurarea bunăstării sociale, ***statul intervine prin politicile sociale*** pe care le formulează și implementează și care au ca ***obiective principale: producerea bunurilor publice*** (educație, cultură, sănătate, apărare etc.), ***asigurarea protecției sau securității sociale*** care se realizează prin două componente – ***asigurările sociale și asistența socială***⁴.
- ✓ În doctrina sociologică, politicile sociale “sunt concretizate în prevederi legislative specifice, hotărâri și reglementări administrative, programe sociale, transferuri de venit (impozite, taxe, respectiv pensii, alocații, indemnizații, burse, etc., din cadrul sistemelor de asigurări și asistență socială), finanțarea, producerea și furnizarea de bunuri și servicii sociale pentru populație”⁵.

Istoricul furnizării de către stat a bunăstării sociale

- ✓ Istoricul implicării statului în furnizarea bunăstării sociale începe, potrivit literaturii de specialitate din domeniu, cu vechile civilizații precreștine. Astfel, state cu civilizații puternice precum cea a Sumerului au acordat o atenție deosebită ajutorului acordat celor în nevoie, zeița Nanshe fiind, de exemplu, preocupată de justiție socială și echitate. Codul lui Hammurabi și reglementările din Grecia Antică prevedeau și ele obligații ale formelor de organizare socială din perioada respectivă, respectiv cetatea, statul, de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie, în caz de foamete, calamitate, război, etc. Pentru invalizii și orfanii de război, statul atenian plătea pensii⁶.
- ✓ Industrializarea și exodul rural care a însoțit-o au dat naștere, în special în Europa sec. XIX, unei clase sociale, cea a muncitorilor, a căror principală sursă de venit pentru asigurarea nivelului de trai era salariul. În situația în care, din motive diverse, precum boala, accidente, șomajul sau

⁴ Zamfir, E., Zamfir, C. (coord.), *Politici sociale. România în context european*, Editura Alternative, București, 1995, p. 22-23;

⁵ Mărginean, I., *Politica socială*, Editura Expert, București, 2004, p.10;

⁶ Macarov, D., *Social Welfare; Structure and Practice*, Sage Publications, Londra, 1995;

bătrânețea, aceștia își pierdeau acest unic venit, ei rămâneau atât fără o sursă de existență cât și fără protecția socială asigurată altă dată de clan, trib sau familie, în sens larg.

- ✓ Pentru a răspunde acestor realități sociale care luau o tot mai mare amploare, în țările industrializate au început să apară, mai întâi într-un ritm lent, iar apoi tot mai accelerat, programe de protecție socială, care deși aveau uneori caracter obligatoriu, se aplicau la origini, doar anumitor categorii de muncitori. Câmpul lor de acțiune a fost apoi în mod progresiv extins cu intenția de a acoperi ansamblul populației⁷.
- ✓ Primul mare sistem de protecție socială a fost instituționalizat în Germania, la sfârșitul secolului al XIX-lea. Este vorba despre **modelul asigurărilor sociale din perioada cancelarului Bismarck**⁸, care și-a prezentat proiectele de reformă în celebrul mesaj din Reichstag, la data de 17 noiembrie 1881. Mesajul conținea o concepție revoluționară pentru acea perioadă, în sensul că statul trebuie să aibă nu numai misiunea defensivă, de apărare a drepturilor existente ci și pe aceea de promovare pozitivă, prin instituții specifice și utilizând mijloacele de care colectivitatea dispunea, urmărind asigurarea bunăstării tuturor membrilor săi, în special a celor aflați în nevoie.
- ✓ Astfel, au fost promovate, în interesul muncitorilor din industrie, trei legi fundamentale privind:
 - asigurarea de boală (1883);
 - asigurarea contra accidentelor de muncă (1884);
 - asigurarea împotriva invalidității și bătrâneții (1889).
- ✓ Reunite în Codul asigurărilor sociale din 1911, ele au fost completate cu regimul asigurărilor de invaliditate și bătrânețe pentru funcționari, de deces (1911) și mai târziu de asigurare contra șomajului (1929).
- ✓ Asemenea sisteme au apărut și în alte țări, precum Australia, Noua Zeelandă, Suedia, Danemarca, Angia, etc⁹.

⁷ Țiclea, Al., Georgescu, L., *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a X-a, Editura Universul Juridic, București, 2024, pp.8-9;

⁸ Prin reforma menționată, drepturile sociale ale angajatului nu se îmbunătățeau însă foarte mult iar drepturile economice se suprapuneau peste obligațiile clar stipulate în legislație. Mai mult, Bismarck vedea angajații ca pe „niște soldați ai muncii într-o economie funcționând ca o armată” cu autoritatea deplină a statului ca general asupra managerilor, căpitani. Cu toate acestea, cancelarul von Bismarck rămâne promotorul primelor legi din domeniul asigurărilor sociale, prima implicare a statului modern în protecția socială a indivizilor pe baze contributorii; pentru detalii a se vedea Preda, M., *op.cit.*, 2002, pp. 43-44;

⁹ Bureau Internațional du Travail, *La securite sociale*, Geneve, 1995, pp.3-4;

- ✓ În prezent, în statele europene se disting ***două tipuri de sisteme de asigurare***:
 - ***sistemele de inspirație tip Bismark*** în Germania, Belgia, Franța etc., unde prevalează principiul asigurării legat de muncă, sisteme care susțin regimuri bazate pe cotizațiile muncitorilor și patronilor și în care cotizațiile și prestațiile sunt, mai mult sau mai puțin, legate de venituri;
 - ***sistemele de inspirație Beveridge*** în Marea Britanie, Danemarca etc., unde prevalează un sistem de asigurări generalizate, în care prestațiile trebuie să fie bazate pe necesități și mai puțin pe venituri și unde predomină caracterul diferențiat al prestațiilor; acest din urmă sistem este bazat pe principiul universalității accesului la prestații și servicii.
- ✓ Analiza istoricului implicării statului în protecția socială a cetățenilor evidențiază faptul că reformele sociale s-au extins *de la protecția față de riscul pierderii veniturilor din muncă* ale celor care erau sau fuseseră angajați, sub forma asigurărilor pentru accidente de muncă, pensii și șomaj, la protecția/acoperirea familiilor acestora, sub forma pensiilor de urmaș, asigurărilor de sănătate pentru întreaga familie, *la protecția celor care nu puteau să lucreze* (persoane cu handicap, copii fără susținători legali, deși față de aceste categorii au existat și anterior instituții și măsuri de protecție) și abia în final, după cel de-al doilea război mondial, unele *măsuri de protecție s-au generalizat la întreaga populație*. În acest din urmă caz este vorba despre asigurări de sănătate universale, ajutor social sau alocații pentru copii.

Modele ale statului bunăstării

- ✓ În scopul caracterizării în mod global a politicilor sociale din diverse țări și pentru a le putea compara între ele a fost nevoie de taxonomii ale modelelor de protecție socială din diverse țări.
- ✓ Astfel, literatura de specialitate cuprinde ***mai multe clasificări*** ale regimurilor bunăstării¹⁰.
- ✓ ***Richard Titmuss*** susține existența următoarelor ***modele ale statului bunăstării***:
 - ***modelul politicilor sociale reziduale***, potrivit căruia statul trebuie să intervină și o poate face doar temporar, pentru asigurarea protecției sociale a cetățenilor, numai în situația în care cele două instituții sau

¹⁰ Pop, M., L., *Dicționar de politici sociale*, Editura Expert, București, 2002, pp.435-442;

modalități de satisfacere a nevoilor indivizilor, respectiv piața și familia, sunt neputincioase;

- **modelul realizare-performanță industrială**, care consideră instituțiile bunăstării sociale ca având un rol complementar economiei iar nevoile sociale trebuie satisfăcute în funcție de merit, performanțe în muncă și productivitate;
 - **modelul redistributiv instituțional**, în care bunăstarea socială este privită ca o instituție integrată în societate al cărei scop este acela de asigurare a unor servicii sociale, pornind de la principii universaliste, în funcție de nevoi.
- ✓ **Goran Therbon** propune o clasificare pornind de la două dimensiuni considerate esențiale și anume:
- nivelul drepturilor sociale;
 - orientarea spre piața muncii și ocuparea totală a forței de muncă.
- ✓ Cele două modele îmbinate generează patru modele și anume:
- **state ale bunăstării puternic intervenționiste**, precum Suedia, Norvegia și Austria, caracterizate printr-o preocupare mare pentru ocuparea totală a forței de muncă și drepturi sociale mari;
 - **state ale bunăstării restrânse, dar orientate spre șomaj redus**, precum Elveția și Japonia, caracterizate printr-o preocupare ridicată pentru ocuparea totală a forței de muncă dar drepturi sociale reduse;
 - **state ale bunăstării compensatoare, slabe**, precum Belgia, Danemarca și Olanda, caracterizate printr-o slabă preocupare pentru ocuparea totală a forței de muncă dar oferirea de drepturi sociale mari;
 - **state ale bunăstării restrânse, orientate spre piață**, caracterizate atât printr-o slabă preocupare pentru ocuparea totală a forței de muncă, cât și prin oferirea de drepturi sociale reduse.
- ✓ O altă clasificare a fost realizată în **1990 de Gosta Esping-Andersen** care identifică trei regimuri ale bunăstării și anume:
- **statul bunăstării liberal** – este puternic axat pe mecanismele pieței, statul încurajând asigurarea unor servicii sociale prin intermediul actorilor privați, prezenți pe piață (servicii private de pensii, sănătate etc.); este specific zonei anglo-saxone, Marii Britanii și Irlandei, o formă de sistem social bazată pe o impozitare mai scăzută și folosind strategii mai punctuale;
 - **statul bunăstării conservativ-corporatist** – statul intervine numai pentru realizarea acelor servicii pe care celelalte mecanisme de